

ВІДГУК

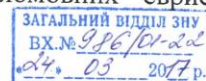
офіційного опонента про дисертацію

Єрмакової Наталії Миколаївни

«Семасіологічні параметри субстантивної еврисемії англійської мови», подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 - германські мови (Запоріжжя, 2017. - 196с.)

Впродовж багатьох століть учені різних мовознавчих напрямків прагнули збагнути найдосконаліший механізм спілкування. Тому, вивчення системної організації словникового складу мови належить до одного з найактуальніших сучасних лінгвістичних вчень. Наукова розвідка Н.М. Єрмакової присвячена аналізу лексико-семантичних і комунікативно-функціональних особливостей англійських еврисемічних субстантивних лексем і виконана у сучасному антропоцентричному підході до вивчення мовних явищ і процесів. Пізнання засад функціонування мови, зокрема такої важливої лінгвальної властивості, як варіативність знакової форми чи значення, неможливі без дослідження явища широкозначності (еврисемії) як прямого вияву варіювання лексичної семантики.

Настав час не лише опису й інвентаризації готового лексичного матеріалу, а й відповіді на запитання, появи численних смислів і їх імпліцитного наповнення. Однак, незважаючи на безсумнівну важливість цієї проблеми, в українському та чужоземному мовознавстві сутність слів широкої семантики (еврисемантів, широкозначних одиниць), досліджено не достатньо, більше того нерозрізнено полісемію та еврисемію як відмінні категорії. Такий стан дослідженості зумовлює **актуальність** експерованої наукової розвідки. **Актуальність** зумовлює відсутність фундаментальних наукових досліджень присвячених аналізу лексико-семантичних та комунікативно-функціональних особливостей англійських еврисемічних

субстантивних лексем. Дослідники по різному трактують еврисемію як головний об'єкт аналізу, використовують різні назви на позначення широкозначності й широкозначних одиниць це, власне, широкозначність та еврисемія як назви явища та еврисемант, широкозначна одиниця, слово широкого значення. На ґрунті попереднього мовознавчого досвіду автором висунута робоча гіпотеза, що кожне слово володіє певним інваріантним семантичним стрижнем, який залишається незмінним у кожній мовленнєвій реалізації та забезпечує взаєморозуміння комунікантів.

Мета запропонованої дисертаційної праці полягає в комплексному семасіологічному аналізі субстантивних широко значних лексичних одиниць англійської мови як репрезентантів лексико-семантичної категорії – еврисемія. Отже, логічно, що відповідним ґрунтом для аналізу еврисемії як мовної категорії стали, по-перше, сфера побутового спілкування, якій властиве заощадження мовних засобів, й по-друге, наукова сфера, яка потребує засобів різного ступеня узагальнення результатів пізнання.

Матеріалом дослідження обрано 180 еврисемічних одиниць та їх лексико-фразеологічних дериватів, дібраних методом суцільної вибірки із 12 тлумачних й енциклопедичних словників англійської мови. Основним матеріалом ілюстративного матеріалу слугували 624 приклади узяті із текстової бази British National Corpus.

У вступі рецензованої праці є усі необхідні елементи: актуальність; мета і завдання; зв'язок з науковими програмами, планами, темами; об'єкт, предмет дослідження, теоретичне і практичне значення. Чітко окреслені об'єкт і предмет дослідження, обґрунтовані методи аналізу та покрокове виконання поставлених завдань, які сприяють виваженості та логічності викладу мовного матеріалу.

Перший розділ «Теоретико-методологічні засади дослідження широкозначної лексичної одиниці» присвячено аналізу основних підходів до розгляду поняття широкозначності, а також провідних напрямів у дослідженні цього явища. Узагальнення праць вітчизняних та чужоземних лінгвістів, дало змогу дисертантці виокремити основні підходи до потрактування аналізованої одиниці й акцентувати увагу на визначенні еврисемії, її семантичному наповненні, дериваційному та функціональному аспектах.

Другий розділ опонованої праці «Особливості семантики еврисем англійської мови» присвячено аналізу двох головних компонентів значення еврисеми – денотативного і референтного. Дослідниця логічно доводить, що англомовні субстантивні еврисеми (широкозначні одиниці взагалі) мають різні ступені референтної віднесеності. Стрижнем еврисеми виступає інваріантне значення, загальне для всіх позначених нею референтів. Серед типів референтів які може позначати субстантивна еврисема, виокремлено абстрактні поняття, предмети реальної дійсності, живі істоти, події, дії, і відповідно на основі віднесеності еврисем до них – три ступені еврисемічних одиниць – високий, середній і низький.

У третьому розділі «Функціонування еврисемічних субстантивних лексем англійської мови» – здійснено аналіз ступенів референтної віднесеності еврисемічних іменників англійської мови, а також дериватів, утворених від цих субстантивних лексем. На солідному за обсягом мовному матеріалі дисертантка обґрунтовує, що ступінь високої референтної віднесеності характерний для мовних одиниць з абстракцією вищого порядку. Як приклад, обґрунтовується, що *thing* є універсальною, широкозначною субстантивною лексемою в англійській мові, та має максимальне коло зазначених типів референтів. Середній ступінь референтної віднесеності репрезентують еврисеми з відносно широкою

семантикою, низької референтної віднесеності, ті які не виходять за межі свого категоріального значення, тобто мають чітко визначене семантичне ядро.

Вважаю, що структура дисертації відповідає поставленій меті і засвідчує наявність у автора навичок дедуктивного виведення мовних та наукових фактів. Предмет та об'єкт дослідження висвітлені усебічно, основні тези проілюстровані достатньою кількістю фактичного матеріалу. В кінці роботи викладено основні результати проведеного дослідження, які відкривають перспективний напрям дослідження для подальшого наукового пошуку з обраної дослідницької проблематики.

Безперечним є **теоретичне значення** опонованої праці, яка робить вагомий внесок у подальший розвиток теорії уявлень про лінгвістичне явище еврисемії як лексико-семантичної категорії, а також у розширення і систематизацію знань про природу, типологію, структурно-семантичну специфіку, стилістичну маркованість еврисемічних одиниць.

Дисертація має **прикладне значення** яке полягає в тому, що її результати можуть бути використані у навчально-методичній роботі: у викладанні теоретичних курсів із лексичної семантики, семасіології, когнітивної лінгвістики, для укладання навчально-методичних підручників та посібників із проблематики дослідження. Вважаю, що структура дисертації відповідає поставленій меті і засвідчує наявність у автора навичок дедуктивного виведення мовних та наукових фактів. Предмет та об'єкт дослідження висвітлені усебічно, основні тези проілюстровані достатньою кількістю мовного матеріалу.

Наукова праця **Єрмакової Наталії Миколаївни** безперечно заслуговує високої позитивної оцінки, однак вважаю за необхідне вказати на окремі виявлені такі недоліки та дискусійні моменти:

- с. 5 автореферату – потребує детальнішого роз'яснення таке твердження *широкозначне слово відзначається прямою номінацією з “наростаючим абстрагуванням”*.
- в авторефераті на сторінках 4 та 6, а також у тексті Дисертації Ви неодноразово стверджуєте, що еврисема має одне інваріантне, широке значення як загальне для позначення усіх референтів, але в той же час до нього можуть долучатися периферійні семи як окремі значення, то це вже радше, як додаткові смисли в конкретних мовленнєвих актах. З огляду на це виникає запитання. Чи розмежовує дисертантка інваріантне значення як загальне у плані мови, і смисли як конкретні актуалізатори у плані мовлення?
- с. 103 на чому базується таке твердження автора, *що більше подібних сем має семантика фразеологізму, то менша ступінь широти, узагальненості його значення*.
- на с. 115 без наведення достатніх аргументів стверджується, що семантика фразеологічних одиниць завжди включає додаткові денотативно-сигніфікативні семи які звужують семантику фразеологізма в контексті.
- на сторінках 128-130 та 147-149 подаються доволі цікаві приклади фразеологізмів з різними оцінними характеристиками особистості, до яких дослідниці належало б надати відповідні коментарі.
- с. 146 – чи можна детальніше пояснити, що таке *“пустий референт”*.

- доцільно було б включити у Список використаних джерел, працю Я. В. Житіна «Еврисемія як мовне явище» // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер. Філологія. – 2009. – № 843. – Вип. 55 – С. 98–102.

Висловлені зауваження, не ставлять під сумнів наукову новизну та актуальність запропонованого дослідження, її теоретико-методологічну та практичну значущість, вагомий особистий внесок, об'єктивність і достовірність отриманих конкретних результатів і висновків, а відтак загальну високу оцінку дисертаційного дослідження. Вважаю, що дисертантка досягла окресленої у дисертації мети та успішно розв'язала основні завдання, здійснивши системний огляд англomовних субстантивних еврисем за різним ступенем референтної віднесеності.

Позитивне враження справляє обізнаність авторки з теоретичними джерелами з теорії проблематики, її дослідницькі здібності, уміння переконливо викласти власну точку зору. Усе це дозволяє кваліфікувати рецензовану кандидатську дисертацію як серйозну багатопланову працю. Н. М. Єрмакова, як свідчить наукова праця, продемонструвала належну філологічну підготовку, ґрунтовні знання предмета аналізу, володіння сучасними методами та прийомами дослідження мовного матеріалу, поняттєво-термінологічним апаратом.

Список використаних джерел у дисертації достатній, налічує (340 позицій) у тому числі фактичного та ілюстративного матеріалу. Загальний обсяг дисертації становить 196 сторінок. Основні подоження та результати дисертаційного дослідження викладено в 7 одноосібних публікаціях, з них 6 апробовано на міжнародних науково-практичних конференціях. Дисертація складається із вступу, 3 розділів із висновками до кожного із них, загальних висновків. Усі розділи дисертації супроводжуються інформативними висновками. Висновки окреслюють перспективу подальших розвідок у теорії

дослідження мовного явища еврисемії у її співвідношенні з полісемією, подальших наукових студій еврисемічних одиниць в германських та романських мовах у порівняльному мовознавстві.

На підставі детального ознайомлення з текстом дисертації, фаховими публікаціями, які повністю висвітлюють її зміст, та Авторефератом вважаю, що дисертаційне дослідження **“Семасіологічні параметри субстантивної еврисемії англійської мови”** повністю відповідає пп. 9, 11, 12 "Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р., № 567, а її авторка **Єрмакова Наталія Миколаївна** цілком і повністю заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови.

Офіційний опонент

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземних мов
для гуманітарних факультетів
Львівського національного університету

імені Івана Франка

Р.І.Дудок

Підпис Р.І. Дудка засвідчую

Учений секретар

О.С. Грабовецька